

İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUK ÖLÇEĞİ: YAPISAL GÜÇLENDİRME ÇALIŞMASI

Tuncay Canbulat¹

Halit Kırıktaş²

İbrahim Hakkı Tezci³

Elif İlhan⁴

Makale Bilgisi

DOI: 10.35452/caless.2020.36

Anahtar Kelimeler

Hazırbulunuşluk
Ölçek Revizyonu
İlkokul
Metropolitan
Farklı Grup DFA

Gönderim Tarihi: 19.11.2020

Kabul Tarihi: 25.12.2020

Yayın Tarihi: 27.12.2020

Özet

Bu çalışmanın amacı, Canbulat ve Kırıktaş (2016) tarafından geliştirilen İlkokula hazırbulunuşluk ölçeğine ait modelin, farklı gruplarla DFA, hipotez testi, aynı yapıyı ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği ispatlanmış farklı bir ölçekle korelasyon testi yöntemleri kullanılarak ölçeğin yapısal olarak güçlendirilmesi ve geçerliliğinin desteklenmesidir. Araştırmaya 2018-2019 öğretim yılında devlet okullarında öğrenim görmekte olan birinci çalışmada 482 ikinci çalışmada 109 olmak üzere toplam 591 ilkököl 1. sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma sürecinde öğrenciler için ilk olarak sınıf öğretmenleri tarafından ilkökula hazırbulunuşluk ölçeği, sonrasında ise Metropolitan ölçeği formları doldurulmuştur. Elde edilen veriler üzerinden farklı bir grupta yapının kontrolü için Doğrulayıcı Faktör Analizi, ölçek toplam puan ortalamalarının yaş, okun öncesi eğitim alma, yerleşim yeri ve cinsiyet değişkenlerince karşılaştırılması için bağımsız örneklemeler t testi gerçekleştirilmiştir. Hazırbulunuşluğu ölçeğin iki farklı ölçeğin puan karşılaştırması için Pearson momentler çarpımı analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda farklı örneklem üzerinde de ilkökula hazırbulunuşluk ölçeğinin faktör yapısının aynı kaldığı ve güçlü olduğu görülmüştür. Literatürde desteklendiği üzere Hazırbulunuşluk ölçeğinin cinsiyet ve okul öncesi eğitim alma değişkenlerinin alt düzeylerinde anlamlı farklılıklar oluşturduğu gözlenmiştir. Benzer şekilde geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış metropolitan ölçeği ile orta düzeyde, pozitif anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak metropolitan ölçeğine (+100 madde) alternatif olabilecek daha pratik (33 madde) kullanışlı bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır.

PRIMARY SCHOOL READINESS SCALE: STRUCTURAL STRENGTHENING STUDY

Article Info

DOI: 10.35452/caless.2020.36

Keywords

Readiness
Scale Revision
Primary School
Metropolitan
Different group CFA

Received: 19.11.2020

Accepted: 25.12.2020

Published: 27.12.2020

Abstract

The purpose of this study is to strengthen the structure and support validity of the Primary School Readiness Scale's current model developed by Canbulat and Kırıktaş (2016) by performing a correlation test with a scale which measures the same structure and is proven in terms of reliability and validity and whose CFA and hypothesis test were computed with different groups. 591 first-grade primary school students studying at public schools participated in the study. Out of 482 took part in the first study, of 109 were in the second study. During the research process, the students first filled out the Primary School Readiness Scale and then the Metropolitan Scale forms with the help of their classroom teachers. Confirmatory Factor Analysis was used to control the structure in a different group, independent samples t-test was used to compare the scale total score averages by age, pre-school education, place of residence, and gender. Besides, Pearson product-moments correlation was performed to compare the scores of two different scales measuring readiness. According to the results, it was found that the factor structure of the Primary School Readiness Scale remained the same and was strong on different samples. As supported by the literature, it was observed that the Primary School Readiness Scale created significant differences in the sub-levels of gender and the case of attending pre-school education. Similarly, a moderate positive relationship was found between the Primary School Readiness Scale and the metropolitan scale whose validity and reliability were proven. Accordingly, it was concluded that it was a more practical scale (33 items) that can be an alternative to the Metropolitan Scale (+100 items)

APA'ya göre alıntılama: Canbulat, T., Kırıktaş, H., Tezci, İ.H. ve İlhan, E. (2020). İlkokula hazırbulunuşluk ölçeği: Yapısal güçlendirme çalışması. *Uluslararası Dil, Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Güncel Yaklaşımlar Dergisi (CALESS)*, 2(2), 675-687.

Cited as APA: Canbulat, T., Kırıktaş, H., Tezci, İ.H., & İlhan, E. (2020). Primary school readiness scale: structural strengthening study. *International Journal of Current Approaches in Language, Education and Social Sciences (CALESS)*, 2(2), 675-687.

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye, tuncaycanbulat@gmail.com

² Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye, halit.kiriktas@gmail.com

³ Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye, ihtezci@akdeniz.edu.tr

⁴ Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye, ilhanelif35@gmail.com

1. Giriş

Bireylerde informal olarak aile ile başlayan eğitim süreci okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve lisans kademeleriyle örgün olarak gerçekleşirken informal olarak yaşam boyu devam eder. Her eğitim kademesinde birey birtakım yeterlilikler ve gelişimsel özellikler kazanarak bir sonraki eğitim sürecine geçer. Modüler yapı olarak adlandırılan bu süreçte birey her eğitim kademesinde bir takım beceri ve yeterlilikler kazanarak, sonraki eğitim sürecine başlar. Bu süreçte bireyin bulunduğu eğitim kademesinde amaçlanan beceri ve yeterlilikleri kazanması sonraki eğitim sürecinde başarılı olması için gerekli ve önemlidir (Alkan ve Teker, 1992).

İlk bebeklikten 60 aylık sürece kadar ailede gerçekleşen eğitim sürecinde bireyler temel yaşam becerileri (beslenme, temel öz bakım, konuşma vb.) kazanırlar. Okul öncesi dönem (60-72) ise bireylerin örgün öğretime hazırlık aşaması olarak yine temel becerilerin kazandırılmaya çalışıldığı bir dönem olarak görülebilir (Senemoğlu, 1994). İlkokul sürecinde ise bireyler ilk olarak okuma-yazma ve temel matematik alanındaki içerikleri yapılandırarak, ilk defa tek olarak sınıf iklimine uyum sağlayarak sosyalleşirler. Bu süreçte söz konusu becerileri kazanabilmeleri ve toplum hayatına (sınıf iklimine) uyum sağlayabilmeleri ilkokul öncesi kazandıkları beceri ve yeterliliklere bağlı olduğu söylenebilir (Fidan ve Baykul, 1994). İlk okula hazırbulunuşluk kavramı ile ifade edilen bu yeterlilikler bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve öz bakım becerileri olarak sınıflandırılabilir (Başaran, 1998; Binbaşoğlu, 1995). Farklı bir ifadeyle ilkokula hazırbulunuşluk, bireyin ilkokul eğitimi için gerekli olan bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve öz bakım becerilerine sahip olması olarak tanımlanabilir (Ülgen, 1997; Yılmaz ve Sünbül, 2003). Tanımlamadan yola çıkacak olursak bireylerin ilkokul eğitimine başlayabilmeleri ve bu süreçte başarı gösterebilmeleri için bilişsel olarak yeterli gelişimsel özelliklere sahip olmalıdır (Çataloluk, 1994). Yani bireyler işlem öncesi döneminin özellikleri olan sıralama, sınıflama, somut problem çözme gibi bilişsel becerilere sahip olmalıdır. Yine bireylerin duyuşsal olarak empati yapma bir gruba aidiyet gibi becerilere ulaşmış olmalıdır. Psikomotor olarak ise devinimsel koordinasyonu (kalem tutma gibi) sağlamış olmalıdırlar (Binbaşoğlu, 1995). Son olarak bireylerin öz bakım olarak adlandırılan, kişisel temizlik, beslenme, giyim ve eşya düzeni gibi yeterliliklere ulaşmış olmaları gerekmektedir. Bu gereklilikler beraberinde bireylerin ilkokula başlangıçlarında gerekli hazırbulunuşluğa sahip olup olmadıkların belirlenmesinin kaçınılmaz hale getirmektedir.

Bu bağlamda alan yazın incelendiğinde bireylerin ilkokula hazırbulunuşluk düzeylerinin belirlenmesine yönelik birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. 2016

yılına kadar yapılan çalışmalarda genellikle nitel bir yöntem öğretmen gözlemlerinin kullanıldığı görülmektedir (Fidan, vd., 2013; Işıkoğlu ve Ceren, 2014; Kapıcı vd., 2013; Kerimoğlu, 2014; Ünver vd., 2015). Yapılan diğer çalışmalarda ise genellikle metropolitan gelişim testinin ve Marmara hazırbulunuşluk ölçeğinin kullanıldığı göze çarpmaktadır (Akyol, 2015; Dereobalı, 2016; Karakuzu ve Koçyiğit, 2016; Uzun ve Alat, 2017). Bu iki ölçme aracının 100 maddeden daha fazla maddeye sahip olması ve birinin ücretli, diğerinin ise uyarlanmış ölçek olması ölçme araçlarının kullanılabilirliğini olumsuz etkilemektedir. Diğer taraftan ölçme araçlarının öğretmen tarafından öğrenciler için doldurulacak olması madde sayısının fazla olmasına bağlı olarak kullanımının zorluğunu artırmaktadır.

Bu durumun oluşturduğu olumsuzluğu gidermek amacıyla Canbulat ve Kırıktaş (2016) tarafından geliştirilen İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeğinin 33 maddeden oluşan ulusal dilde hazırlanmış herkesin kullanımına açık bir ölçme aracıdır. Nitekim söz konusu ölçme aracının farklı çalışmalarda da kullanıldığı görülmektedir (Çökük ve Kozikoglu, 2020; Türkyılmaz ve Pekdoğan 2019). Yaygın olarak kullanılmaya başlanan ilkokula hazırbulunuşluk ölçeğinin yapısal yeterliliğinin güçlendirilmesi ve kullanılan diğer ölçeklerle ilişkisinin ortaya konması ölçme aracını yapısal yönden güçlendirmenin yanında söz konusu ölçme araçlarına bir alternatif olabileceğini ortaya koyacaktır.

Bu kapsam yürütülen çalışmada amaç; Canbulat ve Kırıktaş (2016) tarafından geliştirilen İlkokula hazırbulunuşluk ölçeğinin var olan modelinin, farklı gruplarla DFA, Hipotez testi, aynı yapıyı ölçen geçerliliği ve güvenilirliği ispatlanmış farklı bir ölçekle korelasyon testi yapılarak yapısal olarak güçlendirilmesi ve geçerliliğinin desteklenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeği farklı çalışma grubunda aynı faktör yapısını sağlamakta mıdır?
- İlkokul Hazırbulunuşluk Ölçeğinden elde edilen puan ortalamaları çeşitli değişkenlerin (cinsiyet, okula başlama yaşı, okul öncesi eğitim, yerleşim yeri) alt düzeyleri açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeği ile benzer beceri ve özellikleri ölçen Metropolitan Ölçeği arasında anlamlı ilişki var mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modelini nicel araştırma yöntemlerinden tarama araştırması oluşturmaktadır. Tarama araştırmaları geniş bir kitleden çeşitli bilgiler toplanarak bir konu, fikir hakkındaki eğilimlerinin nasıl dağıldığıyla ilgilenir (Fraenkel ve Wallen, 2006). Araştırmanın ilk aşamasında daha önce psikometrik nitelikleri ortaya konan Hazırbulunuşluk ölçeğinin farklı örneklem gruplarında yapıyı koruyup korumadığına yönelik incelemelerde bulunulmuş daha sonrasında ölçek puan ortalamaları çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise Hazırbulunuşluk ölçeğinin benzer kuramsal ölçümlere sahip Metropolitan ölçeği ilişkisi test edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın ilk çalışma grubunu farklı özelliklere sahip 482 ilkokul birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Söz konusu kişilerle Doğrulamalı Faktör Analizi, güvenilirlik analizleri ve çeşitli değişkenler açısından karşılaştırma çalışmaları yapılmıştır. Araştırmanın ikinci çalışma grubu ise 109 ilkokul öğrencisinden oluşmaktadır. Bu öğrencilerden elde edilen Hazırbulunuşluk ve Metropolitan ölçek toplam puanları karşılaştırılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

İlkokula başlayan öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin belirlenmesi ve bu seviyelerin bazı değişkenler etrafında incelenmesi amaçlanan çalışma kapsamında elde edilen nicel veriler uygun istatistiksel teknikler kullanılarak çözümlenmiş ve elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Veri analiz işlemine geçilmeden önce veri dağılım yapısının incelenmesi bu dağılıma uygun olan istatistiksel işlemin doğru bir şekilde yapılması adına her değişkenin alt düzeyinde dağılımlar incelemiştir. Dağılımların normalliği hakkında birçok kanıtın bir arada sunulmasının doğru olacağı düşünülmüş ve bunun sonucunda alan yazında yer alan birçok normallik test etme yollarından üçü tercih edilmiştir. İlk olarak istatistiksel bir yaklaşım sunan normallikle alakalı hipotezin test edildiği Kolmogorov Smirnov (K-S) ve Shapiro Wilk (S-W) testi kullanılmıştır. Analiz sonucu elde edilen istatistiksel değer anlamlı çıkması söz konusu veri dağılımının çarpık, anlamlı olmaması ise dağılımın normalliği ile alakalı kanıtlar barındırmaktadır (McKillup, 2012). Araştırmada yer alan değişkenlerin tüm alt düzeylerinin sayılarının 35'ten büyük olması sebebiyle K-S testi kullanılmıştır. Bir diğer yaklaşım olan basıklık ve çarpıklık değerlerinin (-1, +1) değer aralığında yer alması da veri grubunun normal dağılım gösterdiğinin bir kanıtı olarak kabul

edilmektedir (Büyüköztürk,2016). Normalliğin test edildiği bir diğer yöntem olan çarpıklık değerinin kendi hatasına bölünerek elde edilen istatistiğin manidarlığının test edildiği 'Z testi' bu amaçla kullanılabilir testlerden biridir. Elde edilen değerinin p değerinin $\alpha=.05$ için 1.96 ve $\alpha=.01$ için 2.58'den küçük çıkması, puanların normal dağılımdan geldiğinin kanıtı olmaktadır (Howitt ve Cramer, 2011; Field, 2009). Sözü geçen tüm kanıtlar bir araya getirilerek tüm alt düzeylerde yer alan puan dağılımları incelenmiş ve karar verilmiştir. Öğrencilerin hazırbulunuşluk ölçek puanları *cinsiyet, yerleşim yeri, okul öncesi eğitim alma ve yaş* değişkenlere göre karşılaştırılmıştır. Her bir değişkene ait analizin belirlenmesinde, normallik testi bulguları ve değişkenin sahip olduğu alt düzey sayısı dikkate alınmıştır (Bkz. Tablo 1) Normal dağılım gösteren değişkenlere, alt düzey sayısı iki olması durumunda *Bağımsız Örneklem T Testi* uygulanmıştır.

Tablo 1. Değişkenlere uygulanan istatistiksel işlemler

Değişken	Düzyey Sayısı	Dağılım	Uygulanan Testi
Cinsiyet	2	Normal	Bağımsız Örneklem T Testi
Yerleşim Yeri	2	Normal	Bağımsız Örneklem T Testi
Okul Öncesi Eğitim Alma	2	Normal	Bağımsız Örneklem T Testi
Yaş	2	Normal	Bağımsız Örneklem T Testi

Ayrıca araştırmada kapsamında aynı amaca hizmet eden Metropolitan ölçeğinden elde edilen puanlarla Hazırbulunuşluk ölçeğinden elde edilen puanlar arasında ilişkinin varlığı test edilmiştir. İlişki için uygulanacak istatistiksel yaklaşımın belirlenmesinde ölçeklerden elde edilen dağılımların normalliği test edilmiş Metropolitan ölçeğinin çarpık dağılmasından ötürü ilişki katsayısı olarak Spearman-Brown kullanılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Hazırbulunuşluk Ölçeğinin Başka Gruplara Ait Geçerlik Kanıtları

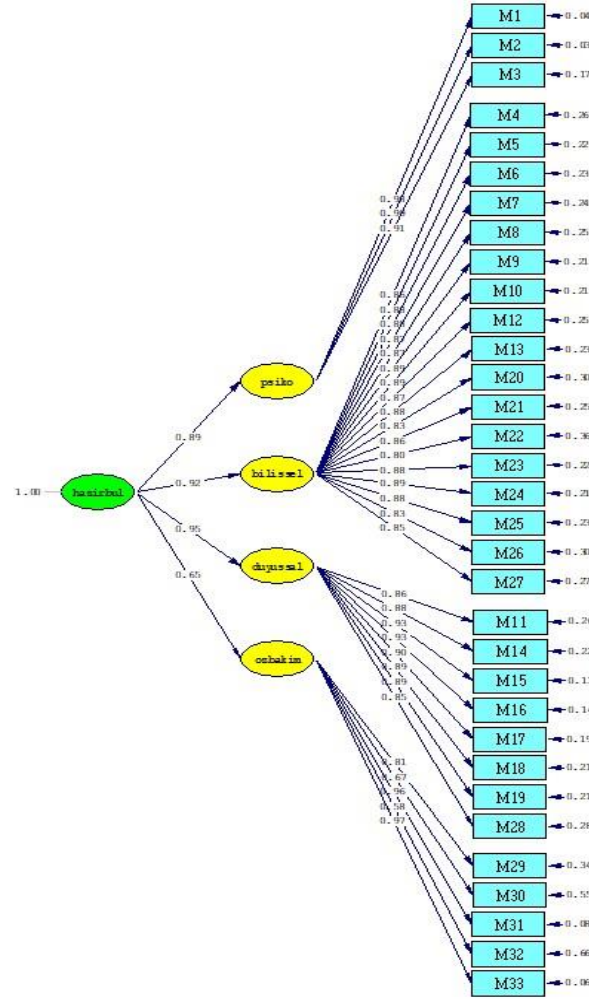
Hazırbulunuşluk ölçeğine uygulanan DFA sonucu elde edilen uyum indeksleri ve bunlara ilişkin kararlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Ölçeğe ait DFA uyum indeksleri

Uyum İndeksi	Kriter	Uyum Katsayısı	Karar
Satora Bentler X^2 /Serbestlik Derecesi	≤ 3 =mükemmel uyum	4.20	İyi
RMSEA	$3 \leq X^2 \leq 5$ =iyi uyum*		
	$\leq .05$ =mükemmel uyum	.075	İyi
	$\leq .08$ =iyi uyum**		
NFI	$\geq .95$ =mükemmel uyum	.91	İyi
	$\geq .90$ =iyi uyum***		
NNFI	$\geq .95$ =mükemmel uyum	.92	İyi
	$\geq .90$ =iyi uyum***		
GFI	$\geq .95$ =mükemmel uyum	.90	İyi
	$\geq .90$ =iyi uyum***		
RMR	$\leq .05$ =mükemmel uyum	.09	Kötü
	$\leq .08$ =iyi uyum****		
AGFI	$\geq .95$ =mükemmel uyum	.86	Kötü
	$\geq .90$ =iyi uyum****		
S RMR	$\leq .05$ =mükemmel uyum	.062	İyi
	$\leq .08$ =iyi uyum****		
CFI	$\geq .95$ =mükemmel uyum	.95	Mükemmel
	$\geq .90$ =iyi uyum***		

*(Kline, 2016), **(Byrne 2010), *** (Bentler, 1980), **** (Schermelleh-Engel ve Moosbrugger, 2003).

Tablo 2’de daha önce geliştirilmiş ve psikometrik nitelikleri belirlenmiş olan hazırbulunuşluk ölçeğinin çalışmada elde edilen veriler üzerinden gerçekleştirilen ikinci dereceden DFA analizi gerçekleştirilmiştir. Hazırbulunuşluk ölçeğine ait tek boyutlu yapı için kurulan modelin uyum indekslerinin CFI değerinin mükemmel uyum, Satora Bentler X^2 /sd, RMSEA, NFI, NNFI, GFI, S RMR iyi uyum, AGFI ve RMR değerlerinin ise kötü uyum gösterdiği görülmektedir. Kurulan modele ilişkin maddelere ait t değerlerinin anlamlı ve hatalarının yüksek olmamasıyla beraber uyum indeks değerleri bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilerek model-veri uyumun sağlandığı söylenebilir. Kurulan modele ilişkin yol katsayıları Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Hazırbulunuşluk Ölçeğine Ait Yol Diyagramı

3.2. Hazırbulunuşluk Ölçeğine Ait Güvenirlik Kanıtları

Hazırbulunuşluk ölçeğinin geneline ve alt ölçeklerine ait iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı ve bileşik güvenirlilik katsayısı Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Hazırbulunuşluk ölçeğinden elde edilen puanlara ait Cronbach Alfa iç tutarlılık ve Bileşik Güvenirlilik katsayıları

Ölçek	Alt Ölçek	İç Tutarlılık	Bileşik Güvenirlilik
Hazırbulunuşluk Ölçeği	Psiko	.96	.82
	Bilişsel	.97	.79
	Duyuşsal	.95	.80
	Öz bakım	.89	.71
	Genel	.97	.83

Tablo 3'te hazırbulunuşluk ölçeğine ait Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları incelendiğinde Psiko faktörünün .96, Bilişsel faktörünün .97, Duyuşsal faktörünün .95, Öz bakım faktörünün .89 ve ölçeğin genelinin ise .97 güvenilirlik katsayısına sahip olduğu görülmektedir. Buna göre ölçeğin hem alt faktörlerinin hem tamamının iç tutarlılık anlamında güvenilir olduğu söylenebilir. Birleşik güvenilirlik katsayıları incelendiğinde ise Psiko faktörünün .82, Bilişsel faktörünün .79, Duyuşsal faktörünün .80, Öz bakım faktörünün .71 ve ölçeğin genelinin ise .83 güvenilirlik katsayısına sahip olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar ölçekten elde edilen puanların güvenilir olduğu göstermektedir.

3.3. Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Puanlarının Cinsiyet, Yerleşim Yeri, Okul Öncesi Eğitim Alma ve Yaş Durum Değişkenlerine Göre Farklılaşma Durumları

Öğrencilerin hazırbulunuşluk puanlarının cinsiyet, yerleşim yeri, okul öncesi eğitim alma ve yaş durum değişkenlerine göre farklılaşma durumları incelemek amacıyla öncelikle dağılımın yapısı hakkında bilgi sağlamak amacıyla ölçek toplam puanlarının söz konusu değişkenlerin alt düzeylerinde gösterdikleri dağılımlar incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Hazırbulunuşluk ölçeğinin bazı değişkenlerin alt düzeylerinde gösterdiği dağılımlara ait kanıtlar

Değişken	Düzye	K-S	Basıklık	Çarpıklık	Z İst.	Karar
Cinsiyet	Erkek	.200	-.698	-.123	-.71	Normal
	Kız	.200	-.642	-.103	-.70	Normal
Yerleşim Yeri	Köy	.200	-.868	-.101	-.62	Normal
	Merkez	.094	-.436	-.128	-.83	Normal
Okul Öncesi Eğitim	Evet	.062	-.448	-.185	-1.20	Normal
	Hayır	.200	-.631	.205	1.25	Normal
Yaş	66-72 ay	.200	-.802	-.019	-.11	Normal
	72 ay üstü	.059	-.519	-.234	-1.54	Normal

Tablo 4'te Hazırbulunuşluk ölçeğinden elde edilen puanların cinsiyet, yerleşim yeri, okul öncesi eğitim alma ve yaş durum değişkenlerinin alt düzeylerinde nasıl dağıldığını incelemek adına hesaplanan Kolmogorov-Smirnov (K-S) test sonuçlarının anlamlı olmadığı, çarpıklık değerlerinin kendi standart hata değerlerine bölünerek elde edilen Z istatistiğinin ± 1.96 aralığında, basıklık ve çarpıklık değerinin ± 1

aralığında olduğu görülmektedir. Buna göre sözü geçen tüm değişkenlerin alt düzeylerinin normal veya normale yakın bir dağılım gösterdiği söylenebilir. Elde edilen bulgular normallik varsayımı gerektiren analizlerin yapılmasına uygun olduğunu göstermektedir. Cinsiyet, yerleşim yeri, okul öncesi eğitim alma ve yaş durum değişkenlerinde yer alan alt düzey sayısının iki olmasından ötürü grup ortalamalarını karşılaştırmak adına t testi uygulanmıştır. Yapılan karşılaştırma testlerine ait sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Hazırbulunuşluk ölçek puanlarının cinsiyet, yerleşim yeri, oku öncesi eğitim alma ve yaş durum değişkenlerine ait t testi sonuçları

Değişken	Düzye	N	Ortalama	Standart Sapma	SD	t	P	Eta-Kare
Cinsiyet	Kız	202	119.65	26.19	478	3.79*	.000	.03
	Erkek	278	110.27	27.09				
Yerleşim Yeri	Köy	229	114.03	29.47	480	.14	.885	---
	Merkez	253	114.39	25.02				
Okul Öncesi Eğitim Alma	Evet	255	125.41	23.17	477	10.79*	.000	.20
	Hayır	224	101.24	25.82				
Yaş	66-72 ay	222	114.79	28.51	480	.42	.670	---
	72 ay	260	113.73	26.07				
	üstü							

*p<.05 anlamlılık düzeyi kriter olarak kabul edilmiştir.

Tablo 5'e göre öğrencilerin hazırbulunuşluk ölçek puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t_{(478)}=3.79$, $p<.05$. Buna göre kız öğrencilerin hazırbulunuşluk ölçek puanlarının (119.65) erkek öğrencilerin hazırbulunuşluk ölçek puanlarından (110.27) daha olumlu olduğu söylenebilir. Anlamlı farkın büyüklüğünün test edilmesine ilişkin hesaplanan etki büyüklüğü katsayısının ise .03 olduğu görülmektedir. Buna göre anlamlı farkın küçük etki büyüklüğüne sahip olduğu söylenebilir. Öğrencilerin hazırbulunuşluk ölçek puanları yerleşim yeri değişkeninin alt düzeylerine göre ise anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t_{(480)}=.14$, $p>.05$. Buna göre köyde yaşayan öğrencilerin hazırbulunuşluk ölçek puanları (114.03) merkezde yaşayan öğrencilerin hazırbulunuşluk ölçek puanları (114.39) arasında istatistiksel ve pratikte bir fark olmadığı söylenebilir. Bir diğer değişken olan okul

öncesi eğitim alma değişkeninin alt düzeyleri incelendiğinde ise öğrencilerin hazırbulunuşluk ölçek puanları okul öncesi eğitim alma durum değişkeninin alt düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t_{(477)} = 10.79$, $p < .05$. Buna göre okul öncesi eğitim alan öğrencilerin hazırbulunuşluk ölçek puanları (125.41) okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin hazırbulunuşluk ölçek puanlarından (101.24) daha fazladır. Anlamlı farkın büyüklüğünün test edilmesine ilişkin hesaplanan etki büyüklüğü katsayısının ise .20 olduğu görülmektedir. Buna göre anlamlı farkın büyük etki büyüklüğüne sahip olduğu söylenebilir. Öğrencilerin hazırbulunuşluk ölçek puanları yaş değişkeninin alt düzeylerine göre ise anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t_{(480)} = .42$, $p > .05$. Buna göre 66-72 ay alt düzeyindeki öğrencilerin hazırbulunuşluk ölçek puanları (114.79) 72 ay üstü alt düzeyindeki öğrencilerin hazırbulunuşluk ölçek puanları (113.73) arasında istatistiksel ve pratikte bir fark olmadığı söylenebilir.

3.4. Hazırbulunuşluk Ölçeğinden Elde Edilen Puanlarla Metropolitan Ölçeğinden Elde Edilen Puanlar Arasında İlişkinin İncelenmesi

Tablo 6. Alt ölçeklerin toplam puanlarına ait normallik kanıtları

Ölçek	N	K-S	Basıklık	Çarpıklık	Z İst.	Karar
Hazırbulunuşluk	109	.200*	-.458	.201	.35	Normal
Metropolitan	109	.106*	.681	-.130	.91	Normal

Araştırmada yer alan Hazırbulunuşluk ve Metropolitan ölçeğinden elde edilen verilerin nasıl dağıldığını incelemek adına hesaplanan Kolmogorov-Smirnov (K-S) test sonuçlarının anlamlı olmadığı, basıklık ve çarpıklık değerinin ± 1 aralığında, Z istatistiğinin ± 1.96 aralığında yer aldığı görülmektedir. Buna göre her iki ölçekten elde edilen toplam puanların normale yakın bir dağılım gösterdiği söylenebilir.

Araştırmada yer alan ölçeklerin normal dağılım göstermesi ve çarpık dağılıma sahip olmamasından ötürü ölçekler arasında ilişkinin belirlenmesi adına Pearson momentler çarpımı ilişki katsayısı hesaplanmıştır. Buna göre Hazırbulunuşluk ve metropolitan ölçekleri arasında anlamlı ve orta seviye ($r_{mh} = .596$) bir ilişkiden söz edilebilir. Bir diğer ifadeyle Hazırbulunuşluk ölçeği arttıkça Metropolitan ölçeği puanlarının arttığı söylenebilir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın sonunda daha önce psikometrik nitelikleri belirlenmiş Hazırbulunuşluk ölçeğinin farklı bir çalışma grubunda da model-veri uyumunu sağlayarak söz konusu

yapıyı koruduğu gözlenmiştir. Ölçek için hesaplanan iç tutarlık ve bileşik güvenilirlik katsayılarının ise oldukça yüksek oldukları söylenebilir. Bu bulgular Hazırbulunuşluk ölçeğinin başka gruplarda yapılacak denemelerde geçerli ve güvenilir bir ölçek olacağını ilişkin kanıtlar olarak görülmektedir. Araştırmanın bir diğer aşamasında Hazırbulunuşluk ölçeğinden elde edilen toplam puanlar çeşitli değişkenler arasında karşılaştırılmış literatürde bahsedildiği gibi cinsiyet ve okul öncesi eğitim alma değişkenlerinde anlamlı farklılar olduğu gözlenmiştir (Fidan ve Baykul, 1994). Gelişimsel açıdan erken olgunlaşan kızların erkeklere göre, okul öncesi eğitim sayesinde ön şart kazanımlarını taşıyan öğrencilerin okul öncesi eğitim almayan öğrencilere göre Hazırbulunuşluk ölçeğinden daha pozitif puanlar alması söz konusu ölçeğin bahsedilen yapıyı ölçtüğüne dair kanıtlara ek oluşturduğu söylenebilir. Araştırmanın bir diğer aşamasında ise aynı kuramsal temelini ölçmek için geliştirilen Metropolitan ve Hazırbulunuşluk ölçekleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Yapılan analizler neticesinde iki ölçek arasında oldukça iyi sayılabilecek pozitif anlamlı bir ilişki keşfedilmiştir. Bu durum hem Hazırbulunuşluk ölçeğinin güvenilirliğine bir kanıt oluştururken hem de Metropolitan ölçeğine alternatif bir ölçek olabileceğine ilişkin kanıt oluşturmuştur. Ayrıca Metropolitan ölçeğinde nazaran kendi içerisinde daha az madde ile söz konusu kuramsal yapıyı ölçtüğü iddiası olan Hazırbulunuşluk ölçeği ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirlikten sonra bir diğer özelliği olan kullanılabilirlik özelliğine de sahip olduğunu göstermiştir.

Ölçeğin farklı gruplarda yapısal özelliklerinin incelenmesi, çeşitli değişkenler üzerinden ortalama karşılaştırma testlerinin yapılması söz konusu ölçeğin psikometrik niteliklerini daha iyi ortaya koyma konusunda fayda sağlayacaktır. Ayrıca geliştirilen ve yapısını derinleştirilen ölçeğin okula başlama yaşındaki öğrenciler için uygulanması ve kullanılması öğrenciler için hazırlanacak eğitim ortamlarının belirlenmesinde faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Alkan, C. ve Teker, N. (1992). *Programlı öğretim: Değişik teknolojiler ve Türkiye'deki uygulama*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Akyol, N. A. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5 yaş çocuklarının akran ilişkileri ile ilkökula hazırbulunuşluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Başaran, İ. E. (1998). *Eğitim psikolojisi* (5. Baskı). Ankara: Aydan Web Tesisleri.

- Bentler, P. M. (1980). Multivariate analysis with latent variables: Causal modeling. *Annual review of psychology*, 31(1), 419-456.
- Binbaşoğlu, C. (1995). *Eğitim psikolojisi* (9. Baskı). Ankara: Yargıcı Matbaa.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum* (Genişletilmiş 22. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications and programming*. New York, NY: Taylor and Francis Group.
- Çataloluk, C. (1994). *Farklı sosyo-ekonomik ve kültürel ortamlarda yetişen çocukların okul olgunluğu açısından karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çökük, K. ve Kozikoglu, I. (2020). A correlational study on primary school students' school readiness and adaptation problems. *International Online Journal of Education and Teaching*, 7(2), 523-535.
- Dereobalı, N. (2016). Oyun temelli okuma-yazmaya hazırlık eğitimi programı'nın anaokulu çocuklarının ilkökula hazırbulunuşluk düzeylerine etkisinin incelenmesi. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 4 (2), 78-105.
- Fidan, M., Taşçı, N. ve Yılmaz, N. (2013). İlkokul birinci sınıf öğretmenlerinin 60-66 aylık öğrencilerine ilişkin görüşleri (Yayımlanmamış araştırma).
- Fidan, N. ve Baykul, Y. (1994). İlköğretimde temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (10), 7-20.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. London: Sage Publications Ltd.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education 2006*. New York: Mc Grawall Hill.
- Howitt, D. ve Cramer, D. (1997). *A guide to computing statistics with SPSS for Windows*. London: Simon & Schuster, Inc.
- Işıkoğlu, E. N., Ceren, Ş. Z. (2014). Birinci sınıfa başlayan çocukların, velilerin ve öğretmenlerin okula uyumlarının incelenmesi. *International Journal Of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 3 (2), 62-70.
- Kapçı, E., Artar, M., Çelik, E.G., Daşçı, E. ve Avşar, V. (2013). İlkokul birinci sınıfa farklı yaşlarda başlayan çocukların ruhsal ve sosyal gelişimi ile akademik benlik algılamaları açısından karşılaştırılması. Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Proje.

- Karakuzu, E. ve Koçyiğit, S. (2016). Ebeveyn destekli ilkökula hazırlık programı'nın (EDİHP) okul öncesi dönem çocuklarının ilkökula hazır bulunuşluğuna etkisi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 84-102.
- Kerimoğlu, F. (2014). *Farklı yaştaki çocukların oluşturduğu ilkökul 1. sınıflarda yaşanan sorunların belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (4th Ed.) New York. NY: *The Guilford Press*.
- McKillup, S. (2012). *Statistics explained: An introductory guide for life scientists* (Second edition). United States: Cambridge University Press.
- Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi eğitim programı hangi yeterlikleri kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (10), 21-30.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. ve Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of psychological research online*, 8(2), 23-74.
- Türkyılmaz, M. İ. ve Pekdoğan, S. (2019). 6-7 yaş çocuklarda sosyal davranış ve okula hazırbulunuşluğun bazı değişkenler açısından incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14 (20), 133-160.
- Uzun, E. M. ve Alat, K. (2017). Okul öncesi dönemde uygulanan "Okula hazırız" eğitim programının ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeylerine etkisi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education*, 36 (2), 59-80.
- Ülgen, G. (1997). *Eğitim psikolojisi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Ünver, G. B., Dikbayır, A. ve Yurdakul, B. (2015). Kesintili zorunlu eğitim ilkökul birinci sınıf uygulamalarının incelenmesi. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (4), 1647-1664.
- Yılmaz, H. ve Sünbül, A. M. (2003). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Mikro Yayınları.